

Personalități ale geologiei ieșene membri în Academia Română

Leonard Olaru

Academia Română reprezintă simbolul spiritualității culturale, spațiul cercetării și consacării științifice fundamentale. Sub cupola Academiei sunt cuprinse cele mai reprezentative personalități ale culturii, științei și tehnicii din țara noastră. În pofida tuturor vicisitudinilor trecutului și a perioadelor totalitare, Academia Română și-a continuat activitatea și a înregistrat progrese în fiecare domeniu de cercetare.

Geologia, ca știință fundamentală cu numeroasele sale ramuri ce studiază modul de formare, alcătuirea și istoria globului terestru, a fost reprezentată în cadrul Academiei de numeroase personalități științifice, între care se remarcă și numeroși reprezentanți ai citadelei noastre academice și universitare, Iași.

Cercetările geologice de la Universitatea din Iași au început înaintea înființării Academiei, bazele acestora fiind puse încă din 1862, la doi ani de la înființarea Universității (1860). Primul profesor de geologie a fost Grigore Cobălcescu, care a fost și primul geolog membru al Societății Academice Române (1886), devenită ulterior Academia Română.

De-a lungul anilor care au urmat, cercetările geologice de la Iași s-au desfășurat pe două direcții principale: Geologie – Paleontologie și Mineralogie – Petrografie – Geochimie. Evoluția științelor geologice la Iași s-a făcut în strânsă legătură între Academie și Universitate, întrucât majoritatea personalităților de seamă, membri ai Academiei Române, au fost remarcabile cadre didactice la cele două catedre din Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Catedra de Geologie – Paleontologie și Catedra de Mineralogie – Petrografie – Geochimie.

Fiecare personalitate a geologiei ieșene și-a creat o echipă de cercetare, cu rezultate remarcabile în cercetare și cu publicații științifice deosebite, chiar dacă unele persoane din cadrul acestor echipe n-au ajuns membri ai Academiei Române. Aceste rezultate i-au creat geologiei

ieșene o poziție de vârf și o recunoaștere națională și internațională. Pentru fiecare direcție de cercetare în geologie au existat etape distincte, reprezentate de câte o personalitate științifică remarcabilă, care și-a pus amprenta asupra evoluției științelor geologice. De asemenea, evoluția cercetărilor geologice până în 1948, data înființării Filialei Iași a Academiei Române, a reprezentat o reflectare a specializării și a particularității științifice a profesorilor de la Iași, specifice fiecărei etape. După 1948, cercetarea științifică de la cele două instituții, Academie și Universitate, a fost organizată după alte norme, în general influențate de necesitățile de punere în practică a cercetărilor geologice pentru prospecțiuni de resurse minerale utile. S-a păstrat, în paralel, caracterul fundamental al cercetării, dominant în perioada anterioară anului 1948. În această a doua mare perioadă a cercetării științifice geologice, au apărut ramuri noi, datorită necesităților practice, a diversificării cercetării, a dotării laboratoarelor cu aparatură modernă și a apariției metodelor noi de investigație științifică.

I. Cercetarea de Geologie – Paleontologie

I.1. Etapa Grigore Cobălcescu (1862-1892)

Această etapă este considerată de pionierat în cercetarea geologică și reprezintă, de altfel, începutul primelor studii în geologie la Iași și în România. Primele cercetări geologice s-au făcut în Platforma Moldovenească. Atunci a apărut și prima lucrare de geologie scrisă în limba română, *Calcariul de la Răpidea*, autor Grigore Cobălcescu¹. De numele lui Grigore Cobălcescu se leagă și alte lucrări valoroase, de pionierat în geologie, în special asupra formațiunilor terțiare din România și asupra primelor informații legate de zăcămintele de petrol din țara noastră. Opera sa fundamentală care l-a consacrat pe plan științific este intitulată: *Studii geologice și paleontologice asupra unor târmuri terțiare din unele părți ale României*, apărută în 1883². O altă lucrare științifică de pionierat a fost

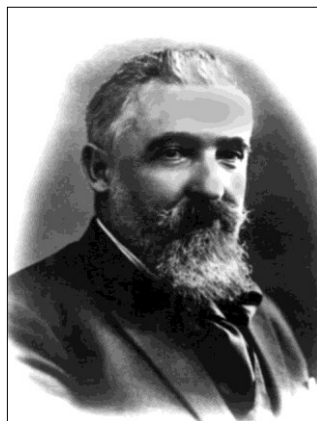
¹ Liviu Ionesi, *Sculptori în piatra timpului*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007, p. 16. Vezi și Mihai Brânzilă (editor), *150 de ani de învățământ geologic la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, p. 15-29.

² Ilie Turculeț, *Geologi și destine*, Iași, Editura Junimea, 2007, p. 15.

discursul de recepție ținut de Grigore Cobălcescu la 20 martie 1887, la Societatea Academică Română, în urma primirii acestuia ca membru al societății academice (1886). Lucrarea a fost intitulată: *Despre originea și modul de zăcere a petrolului în general și în particular în Carpați*. Aceasta este prima lucrare de sinteză din țară în care se tratează problemele de geneză, explorare și exploatare a petrolului din Carpați și Subcarpați³. Se poate spune că Grigore Cobălcescu a „pus și bazele geochimiei în țara noastră”. Grigore Cobălcescu este cel ce a înființat prima Catedră de Geologie – Paleontologie la Universitatea din Iași și primul laborator de cercetare cu același nume, dotat cu colecții științifice din străinătate. Este considerat pe bună dreptate „părintele geologiei românești”. A fost primit în Academia Română în 1886, inaugurând, astfel, lista lungă a oamenilor de știință, geologi remarcabili din Iași⁴. Între elevii săi se numără: Sava Athanasiu (membru corespondent în 1920 și membru de onoare al Academiei Române în 1945)⁵, Ion Simionescu (membru titular al Academiei Române în 1911 și președinte al Academiei Române în perioada 1941-1944), Romulus Sevastos (remarcabil cadru didactic și geolog din Iași).

I.2. Etapa Ion Simionescu (1900-1929)

Dezvoltarea cercetării geologice în această etapă a luat o amploare foarte mare, pe măsura valorii științifice și a personalității lui Ion Simionescu. A fost reorganizat, în primul rând, Laboratorul de Geologie – Paleontologie și au fost îmbogățite colecțiile științifice cu piese valoroase din străinătate, dar și cu valoroase fosile autohtone, rezultate din numeroasele sale cercetări. S-au diversificat studiile geologice, paleontologice și biostratigrafice de teren și în laborator pentru depozitele neogene, mezozoice și paleozoice din Platforma Moldovenească din dreapta și din stânga Prutului, Carpații Orientali și Meridionali, Dobrogea și Bazinul Transilvaniei.

³ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 18. Vezi și Ilie Huică, *Cu și despre geologi*, București, Editura Vergiliu, 2007, p. 214.

⁴ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *Istoricul învățământului geologico-mineralogic și geochimic la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 1860-2013*, ediția a II-a revizuită, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, p. 243.

⁵ *Ibidem*, p. 220.

Ion Simionescu a fost un om de știință și de cultură polivalent, riguros cu sine, dar și cu discipolii săi, un adevărat savant. Ion Simionescu este cea mai cunoscută personalitate a geologiei ieșene și românești din perioada antebelică. La Iași a creat o școală de geologie remarcabilă, cu discipoli care au transmis peste generații, până astăzi, regulile de disciplină și rigurozitate în munca științifică, pasiunea și angajamentul în cercetare. Are numeroase descoperiri științifice în geologie și paleontologie și a lăsat moștenire peste 1.700 de lucrări științifice însumând peste 7.760 de pagini scrise, între care și 18 monografii geologice remarcabile, la care se adaugă numeroase discursuri academice, conferințe, biografii, traduceri, lucrări de popularizare a științei etc., ce însumează 1.059 de titluri cu 5.830 de pagini⁶. Multe din descoperirile și concluziile sale științifice sunt valabile și astăzi. Între acestea amintim doar introducerea în circuitul științific a denumirilor toponimice, încă din 1903, a subetajelor Sarmațianului, de Volhinian, Basarabian și Chersonian, pe baza studiilor sale din Platforma Moldovenească. Ele sunt utilizate și astăzi și sunt recunoscute de întreaga comunitate științifică din lume, pentru zona Paratethysului⁷. Cât a lucrat la Iași, Ion Simionescu a fost profesor universitar, șef al Catedrei de Geologie, decan, rector al Universității din Iași în două legislaturi, senator în Parlamentul României din partea Universității din Iași, membru al Academiei Române. În 1929, Ion Simionescu s-a transferat la București, lucrând ca profesor la Universitate, la Academie, la Ministerul Educației și în alte instituții de știință și de cultură a României⁸. A fost primit în Academia Română ca membru titular în 1911, a fost Vicepreședinte al Academiei în perioada 1932-1935 și Președinte al Academiei Române în perioada 1941-1944⁹. Între elevii lui Ion Simionescu se numără **Gheorghe Macovei**, ce a susținut la Iași prima teză de doctorat din țară în geologie în limba română (1909), sub conducerea lui Ion Simionescu; Macovei a fost asistent universitar la Iași în perioada 1904-1909. S-a transferat ulterior la București, unde a fost primit membru al Academiei Române (1939), a ocupat postul de profesor universitar la Institutul de Petrol și Gaze și la Facultatea de Mine din București și a fost Director al Institutului Geologic al României¹⁰. A doua

⁶ *Ibidem*, p. 321.

⁷ Vezi detalii în Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 33-35.

⁸ Ilie Turculeț, *op. cit.*, p. 40-41.

⁹ Mihai Brânzilă (editor), *Academicianul Ion Simionescu, savant și dascăl al neamului*, ediția a II-a revizuită, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 29.

¹⁰ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 289.

personalitate de seamă dintre elevii lui Ion Simionescu a fost Mihai David, ce a rămas la Iași până la sfârșitul vieții.

Mihai David (1912-1954)

A început activitatea științifică ca geolog sub conducerea lui Ion Simionescu, în 1912, și a continuat până în anul 1920. Opera sa cea mai importantă este teza de doctorat intitulată *Cercetări geologice în Podișul Moldovenesc*, susținută în anul 1919, în care aduce contribuții originale la cunoașterea formațiunilor sarmațiene și meoțiene din punct de vedere litologic, paleontologic, stratigrafic, tectonic și de geologie economică din Platforma Moldovenească¹¹. A

suplinit la Catedra de Geologie – Paleontologie în mai multe rânduri. În afara lucrării deja menționate are și alte contribuții științifice valoroase pentru cunoașterea litologiei și paleontologiei depozitelor neogene din Platforma Moldovenească. A fost colaborator al Institutului Geologic, instituție ce i-a subvenționat cercetările de teren. La sugestia lui Ion Simionescu a îmbrățișat studii de geografie, precum și conducerea Catedrei de Geografie de la Universitate, după anul 1920. A fost Rector al Universității din Iași în perioada 1941-1944. A fost primit membru corespondent al Academiei Române în 1935 și membru titular *post mortem* în 1990¹². Unul dintre cei ce și-au susținut doctoratul în fața comisiei prezidate de Mihai David a fost **Victor Tufescu**, cu tema *Dealul Mare Hârlău. Observări asupra reliefului și așezărilor omenesti* (1936), prin care a adus importante contribuții geologice și geografice asupra zonei cercetate. Titlul de doctor în Științe a fost obținut cu calificativul *Magna Cum Laude*.

I.3. Etapa Ion Atanasiu (1931-1940)

Eminent om de știință, Ion Atanasiu a urmat la Catedra de Geologie – Paleontologie a Universității din Iași după plecarea lui Ion Simionescu la București (1929)¹³. Ca șef al Catedrei de Geologie – Paleontologie a continuat să mențină ridicat nivelul cercetării științifice, promovând

¹¹ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 43-44.

¹² Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 250-251.

¹³ *Ibidem*, p. 36.

disciplina și rigurozitatea în muncă preluate de la predecesorul său, ilustrul savant Ion Simionescu. A avut un rol important în studiul depozitelor neogene din Platforma Moldovenească și a continuat cercetările valoroase ale unor formațiuni geologice din Carpații Orientali, Bazinul Transilvaniei și din nordul Dobrogei. A contribuit mult la rezolvarea unor probleme litofaciale, structural-tectonice, biostratigrafice și paleontologice ale formațiunilor geologice studiate. Are contribuții valoroase, de asemenea, la rezolvarea unor probleme geologice de interes economic privind zăcămintele de petrol, cărbuni și de ape minerale din România¹⁴. Ion Atanasiu s-a remarcat printr-o intuiție deosebită în descifrarea terenului de studiu și în interpretarea datelor de observație, ceea ce le-a conferit valabilitate și astăzi. A fost un tectonician deosebit, dotat cu un simț practic remarcabil. Ion Atanasiu este autorul unor studii complexe asupra metamorfitelor din Carpații Orientali, precum și asupra depozitelor mezozoice și de fliș, cu concluzii deosebit de valoroase din punct de vedere stratigrafic, sedimentologic și paleontologic. A fost printre primii seismologi din România privind studiile cutremurelor de pământ din țara noastră, stabilind focarele acestora și liniile de sensibilitate seismică, întocmind prima hartă seismică și seismotectonică pentru țara noastră. A fost membru corespondent al Academiei Române din 1940 și membru titular *post mortem* din 1990. În perioada 1934-1935, la catedra condusă de Ion Atanasiu a fost încadrat ca asistent Victor Tufescu, ce și-a pregătit teza de doctorat sub conducerea profesorului și pe care a susținut-o în 1936¹⁵. Transferat la București, Victor Tufescu a avut o activitate științifică de geologie și mai ales de geografie bogată, fiind primit în Academia Română ca membru corespondent în anul 1990 și ca membru titular în 1992.

Emilia Saulea (1927-1945)

Elevă a lui Ion Simionescu, Emilia Saulea a dovedit din timpul studenției aptitudini pentru cercetare. A lucrat alături de Ion Simionescu până la plecarea acestuia la București și a continuat apoi studiile

¹⁴ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 57-58.

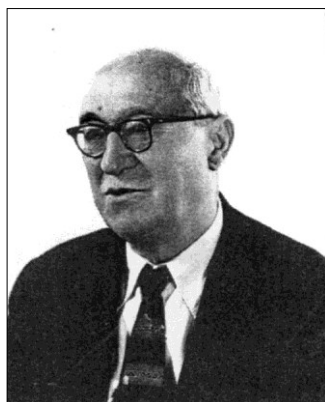
¹⁵ *Ibidem*, p. 66-67.

geologice alături de Ion Atanasiu. Cu multă măiestrie a completat cu ilustrații și anexe grafice *Tratatul de Geologie* al lui Ion Simionescu, publicat în 1927¹⁶. S-a orientat apoi spre studiul geologic al Sarmațianului din partea centrală a Basarabiei și ulterior din zona de curbură a Subcarpaților. Teza sa de doctorat, intitulată *Sarmațianul mediu în facies recifal din partea centrală a Basarabiei* (1946), reprezintă o lucrare științifică remarcabilă, dar care, din cauza conjuncturii politice din perioada respectivă, a fost publicată după 49 de ani (în 1995). În 1945 s-a transferat la Universitatea din București, unde a desfășurat o deosebită activitate științifică și didactică până la sfârșitul vieții, imprimând tuturor stilul de muncă riguros și disciplinat al marilor săi înaintași, Ion Simionescu și Ion Atanasiu. A fost un mare specialist în geologia formațiunilor neogene din România. Ca profesor universitar a publicat, în 1967, un tratat de *Geologie istorică* (838 p.), cu numeroase anexe, valabil și astăzi¹⁷. După moartea lui Ion Atanasiu, în 1949, s-a preocupat de prelucrarea și editarea *post mortem* a unor lucrări aparținându-i acestuia, între care sintezele asupra cutremurelor de pământ. Ca recunoaștere a realizărilor sale științifice a fost primită ca membru de onoare al Academiei Române, în 1993.

I.4. Etapa Nicolae Macarovici (1940-1948)

Elev al lui Ion Simionescu și discipol al lui Ion Atanasiu, Nicolae Macarovici preia sarcina de continuator și organizator al cercetării științifice geologice și didactice de la Universitatea din Iași, mai întâi ca asistent la Catedra de Geologie – Paleontologie condusă de Ion Simionescu (1927)¹⁸. Această etapă se suprapune parțial noilor condiții politice și convulsiilor sociale care au avut loc după 1944. Activitatea științifică și didactică a suferit, de asemenea, importante transformări.

¹⁶ *Ibidem*, p. 89.

¹⁷ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 312.

¹⁸ *Ibidem*, p. 287.

Nicolae Macarovici și-a desfășurat studiile geologice în depozitele neogene din Platforma Moldovenească de pe stânga Prutului (Basarabia), în intervalul Sarmațian – Cuaternar, unde se evidențiază printr-o remarcabilă teză de doctorat de geologie și paleontologie, o adevărată monografie, publicată în 1940, ca urmare a cercetărilor efectuate în sudul Basarabiei. A publicat și alte studii geologice din aceeași zonă, dar au fost puțin cunoscute din cauza evenimentelor politice ale timpului (anexarea Basarabiei de către URSS)¹⁹. În noile condiții politice și teritoriale, Nicolae Macarovici s-a orientat asupra cercetărilor geologice, paleontologice și biostratigrafice ale depozitelor neogene din Platforma Moldovenească din dreapta Prutului, iar ca rezultat a publicat numeroase lucrări științifice valoroase. În perioada celui de-al Doilea Război Mondial, Nicolae Macarovici, împreună cu personalul puțin numeros al Laboratorului de Geologie, a organizat și s-a ocupat personal de evacuarea „averii” și în special a colecțiilor valoroase de paleontologie ale acestui laborator la Zlatna, pentru ca apoi, după terminarea refugiului, să revină la Iași cu toate colecțiile²⁰. Această etapă s-a încheiat în 1948, odată cu Reforma învățământului și înființarea Filialei Iași a Academiei Române.

I.5. Etapa contemporană (1948 – până astăzi)

După 1948, activitatea științifică geologică a fost organizată după alte norme, prioritate având cea cu caracter aplicativ vizând prospecțiunile și explorările de substanțe minerale utile, iar cercetarea fundamentală, desfășurată în paralel, își diminuea caracterul dominant. Și în această etapă, Nicolae Macarovici rămâne personalitatea științifică cu cea mai mare autoritate, care își va continua activitatea de cercetare și didactică. Nicolae Macarovici și-a continuat cercetările geologice și paleontologice în Platforma Moldovenească (în dreapta Prutului) și în zona de curbură a Subcarpaților Orientali. A întreprins studii geologice și în sudul Dobrogei, în partea de sud a Câmpiei Române, Bazinul Brad, Depresiunea Comănești și șelful românesc al Mării Negre. A fost printre primii specialiști care au semnalat posibilitatea acumulării de hidrocarburi (petrol și gaze) în zona șelfului marin românesc, făcând cunoscute concluziile sale prin rapoarte adresate atât forurilor științifice specializate, cât și conducerii statului din perioada respectivă. În afara studiilor asupra depozitelor neogene (în special asupra Sarmațianului), are contribuții și asupra depozitelor mezozoice și paleozoice, prin studiul

¹⁹ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 76.

²⁰ Mihai Brânzilă, *op. cit.*, p. 146.

forajelor de la Nicolina-Iași. Nicolae Macarovici are numeroase contribuții științifice originale de ordin paleontologic, stratigrafic și geoeconomic asupra depozitelor neogene de platformă, publicate în peste 120 de studii. A organizat și a condus cercetarea științifică din cadrul Laboratorului de Geologie – Paleontologie, ale cărui colecții științifice le-a îmbogățit cu material științific original, de o excepțională valoare. A inițiat la Iași noi ramuri în cercetarea științifică, precum micropaleontologia și palinologia, antrenând tineri cercetători în aceste domenii moderne și cu impact geoeconomic și aplicativ. A promovat în cadrul catedrei și al laboratorului aceleași reguli stricte de muncă, bazate pe disciplină și dăruire, cu un înalt spirit de rigurozitate, preluate de la înaintașii săi, Ion Simionescu și Ion Atanasiu. A fost o perioadă șeful Catedrei de Geologie – Mineralogie și a fost primit ca membru corespondent al Academiei Române în 1974²¹. A condus Muzeul de Istorie Naturală a Universității timp de 21 de ani (1948 – 1969), perioadă de evaluare și de îmbogățire a colecțiilor acestei instituții, care funcționează și astăzi în clădirea Societății de Medici și Naturaliști din Iași, grav avariata în timpul războiului și ulterior reparată și reamenajată în perioada mandatului de director al profesorului Nicolae Macarovici. Profesorul Nicolae Macarovici a fost un trudit neobosit pe tărâmul geologiei până la apusul vieții sale (1979), la fel ca și înaintașii săi Grigore Cobălcescu, Ion Simionescu, Ion Atanasiu. Și-a făurit un loc de frunte în geologia ieșeană și românească exclusiv prin muncă, pasiune și perseverență.

Liviu Ionesi (1925-2007)

A fost un eminent cadru didactic și pasionat cercetător al geologiei depozitelor sedimentare, unul dintre elevii și discipolii lui Nicolae Macarovici. S-a ocupat cu precădere de studiul geologic al flișului extern al Carpaților Orientali, aducând contribuții importante de ordin lito și biostratigrafic, structural și tectonic, geochimic și geoeconomic, sedimentologic și paleogeografic. Zona cea mai bine studiată aparține bazinului Văii Moldovei, unde a pregătit și teza de doctorat intitulată *Flișul paleogen din Bazinul Văii Moldovei*, o adevărată monografie, susținută în 1969 și având peste 500 de pagini. Ca urmare a tezei de doctorat au fost publicate numeroase alte

²¹ *Ibidem*, p. 145.

studii, ce completează, detaliază sau întregesc problemele geologice complexe ale flișului paleogen din Carpații Orientali. Un alt domeniu de cercetare a fost studiul depozitelor sarmațiene din Platforma Moldovenească și Platforma Moesică (Dobrogea de Sud), unde singur sau în colaborare cu doamna Bica Ionesi, au adus foarte valoroase contribuții paleontologice, biostratigrafice, biofaciale, sedimentologice și geoeconomice²². Rezultatele activității sale științifice au fost publicate în numeroase reviste de specialitate din țară și de peste hotare (peste 120 de studii și articole), sinteze, patru cărți, monografiile și tratate²³, dintre care amintim monografia *Sarmațianul mediu și superior de pe Platforma Moldovenească* (2005), ce a fost întocmită în colaborare cu specialiști valoroși din Iași și din Republica Moldova. A fost o perioadă șeful Catedrei de Geologie – Paleontologie, iar ca îndrumător și conducător de doctorat a pregătit peste 20 de specialiști în obținerea titlului de doctor în Științe, păstrând și promovând aceeași disciplină și rigurozitate în muncă preluată și moștenită de la înaintași²⁴. A fost primit ca membru corespondent al Academiei Române în anul 1991 și membru titular al Academiei Române în 2003.

II. Cercetarea de Mineralogie – Petrografie

II.1. Etapa Vasile Buțureanu (1892-1936)

Vasile Buțureanu a fost primul șef al Catedrei de Mineralogie – Petrografie înființată în 1892, după moartea lui Grigore Cobălcescu. Vasile Buțureanu a fost printre primii cercetători care a legat fenomenele geologice de procesele chimice din scoarța pământului, continuând astfel orientarea spre latura chimică a cercetărilor mineralogice începute de Petru Poni. Prioritatea acestei etape a fost studiul unor minerale și roci cristaline din zona Broșteni și a unor minereuri din roci eruptive, de mangan, pirită, galenă²⁵. A contribuit mult la

²² Ilie Turculeț, *op. cit.*, p. 72.

²³ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 245-247; vezi și Bica Ionesi, *Academicianul Liviu Ionesi. O viață dedicată geologiei*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2010, p. 227-244.

²⁴ Bica Ionesi, *op. cit.*, p. 64.

²⁵ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 232. Vezi și Mihai Brânzilă (editor), *op. cit.*, p. 131.

dezvoltarea Laboratorului de Mineralogie, a completat și a îmbogățit colecțiile de minerale, minereuri, roci și fosile achiziționate inițial de Grigore Cobălcescu și a întemeiat o școală de cercetare care a adus contribuții valoroase științelor geologo-mineralogice românești.

II.2. Etapa Mircea Savul (1937-1964)

Mircea Savul a fost elevul lui Vasile Buțureanu care a continuat cercetările de mineralogie și petrografie de la Iași, ridicându-le la cotele științifice cele mai înalte. Mircea Savul este întemeietorul geochimiei moderne de la Iași și din țară, realizând o școală de prestigiu la Academie și la Universitate, care a adunat numeroși cercetători mai tineri. Etapa Mircea Savul începe odată cu numirea sa ca profesor și șef al Catedrei de Mineralogie Generală, în 1937. De numele său se leagă numeroase studii de mineralogie, petrografie și metalogenie din Carpații Orientali și din nordul Dobrogei. Primele sale studii de mineralogie – petrografie încep în 1919, an în care este numit asistent suplinitor la Laboratorul de Mineralogie condus de Vasile Buțureanu²⁶. În 1924 și-a susținut teza de doctorat intitulată *Studiul cristalinului și a zăcămintelor de mangan din regiunea Șarul Dornei – Bistrița (Districtul Câmpulung)*²⁷. După obținerea doctoratului urmează o serie de alte studii mineralogice și petrografice, prin care a adus contribuții importante la cunoașterea și separarea rocilor după gradul de metamorfism, lansând, astfel, o interpretare inedită privind existența unei structuri în pânze de șariaj, constituind „Pânza de Barnar”. S-a transferat la Universitatea din București în două etape, 1927-1929 și 1932-1937, revenind apoi definitiv la Iași²⁸. În nordul Dobrogei, studiile sale se leagă de vulcanitele bazice din Platoul Niculițel, unde atestă prezența formelor sferoidale de tip *pillow – lava*. Prin studiul vulcanitelor acide (porfire) din zona Isaccea – Consul, a raporturilor acestora față de calcarele triasice pe care le străbat și a poziției acestora față de depozitele paleozoice a pus în evidență falia Luncavița – Consul, linie tectonică foarte importantă în descifrarea geologiei Dobrogei

²⁶ Viorel Erhan (editor), *Mircea Ion Savul. Cititorul geochimiei românești*. ediția a II-a revizuită, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009, p. 24.

²⁷ *Ibidem*, p. 33.

²⁸ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 314.

de Nord. Studiile sale au continuat și asupra granitelor de la Coșlugea și Popina. Mircea Savul, decedat în anul 1964, rămâne un reper deosebit în cercetarea mineralogică, petrografică, metalogenetică și în special geochimică la nivel național și internațional. Cercetările noi de geochimie introduse de Mircea Savul s-au orientat asupra distribuției unor elemente majore și mai ales minore din rocile magmatice, metamorfice și sedimentare (fliș), cu scopul de a găsi legități în distribuția lor și sub formă de concentrații minerale. Poate fi considerat coautor, alături de Ahrens, al legii fundamentale a geochimiei, anume „legea de distribuție lognormală”. Trebuie amintite apoi studiile sale privind variația cronologică a raportului Ca:Mg. Cercetătorii ruși demonstraseră, pentru domeniile cratonice, că diagrama acestui raport, în intervalul Proterozoic – Cuaternar, arăta ca o curbă ascendentă pentru Ca și una descendentă pentru Mg. Cercetările profesorului Savul au confirmat rezultatele cercetătorilor ruși și pentru Carpații Orientali, dar au demonstrat că legitatea este valabilă și pentru ariile geosinclinale, care, după cercetările moderne, ar avea drept cauză procese de tectonică globală. Cercetările s-au axat în special pe elementele V, P, Mn, Fe, Cu, Pb, Zn, Co, Ni²⁹. Alături de geochimie a introdus studiile de analiză petrologică structurală și de paleogeotermometrie, pentru care s-au făcut cercetări pe roci magmatice, metamorfice și pe minereuri la Baia Mare, în nordul Dobrogei și în alte zone. A publicat 116 lucrări de autor și multe altele în colaborare, iar în 1951 a semnalat zăcămintul de baritină de la Somova (nordul Dobrogei), ulterior exploatat în totalitate. Pentru meritele sale a fost distins cu Medalia și Ordinul Muncii, a fost Laureat al Premiului de Stat (1951), a fost primit ca membru corespondent al Academiei Române în 1951 și, ulterior, ca membru titular al Academiei Române (1963).

Virgil Ianovici (1923-1948)

Virgil Ianovici se numără printre colegii și colaboratorii de seamă ai lui Mircea Savul, fiind, de asemenea, elevul lui Vasile Buțureanu. A fost încadrat, în 1923, ca asistent la Catedra de Mineralogie – Petrografie, iar în 1929 și-a susținut teza de doctorat cu un studiu asupra sienitului de la Ditrău – Jolotca (Districtul Ciuc). În perioada 1932-1938 ocupă postul de

²⁹ Liviu Ionesi, *op. cit.*, p. 85.

conferențiar la Catedra de Mineralogie – Petrografie, apoi se transferă la Școala Politehnică „Gh. Asachi” din Iași, unde activează până în 1941³⁰. În acel an a fost numit profesor la Universitatea din Cernăuți, unde a rămas până în 1944. A revenit la Școala Politehnică din Iași în 1944, unde își continuă activitatea științifică și didactică până în anul 1948, când se transferă pe postul de profesor la Catedra de Mineralogie a Universității din București. În afara studiilor asupra Masivului sienitic de la Ditrău s-a ocupat de cercetări privind geologia elementelor radioactive și răspândirea lor în formațiunile cristaline din Carpații Orientali. A publicat lucrări despre studiul proceselor de formare plastică a șisturilor verzi din centrul Dobrogei, natura statică a distribuției asimetrice în geochimie, precum și lucrări colective monografice asupra geologiei și metalogeniei Munților Apuseni. A ocupat importante funcții de conducere la institute ale Academiei și la alte institute de cercetări din țară. A devenit membru corespondent al Academiei Române în 1963 și membru titular în 1990.

II.3. Etapa contemporană

Această etapă a început după 1948, anul înființării Filialei Iași a Academiei Române. Se caracterizează prin orientarea cercetărilor științifice către studiile de prospecțiuni și explorări geologice pentru resurse de minerale utile, în paralel cu cercetările fundamentale de mineralogie, petrografie, metalogenie și, mai nou, de geochimie, ce au fost începute în etapele anterioare. Și în această etapă Mircea Savul și-a continuat activitatea strălucită de cercetare și organizare în noile condiții ale activității științifice și didactice, alături de promovarea și extinderea domeniilor moderne de cercetări, precum geochimia, paleogeotermometria, analiza petrologică structurală, cristalografia. În această etapă s-au creat condiții moderne de cercetare, s-au aplicat metode noi de studiu pe baza unei aparaturi noi de laborator, s-au extins colaborările științifice cu alte instituții de cercetări de profil, precum Institutul de Chimie „Petru Poni” din Iași, Institutul Geologic al României, GEOMOLD Suceava din Câmpulung Moldovenesc, iar în cadrul Filialei Iași a Academiei Române a fost înființată o Secție de cercetări geochimice. Cercetările de geochimie au luat amploare datorită formării de tineri cercetători prin înființarea unei Secții didactice de geochimie la Universitatea din Iași. Legăturile științifice pe această nouă direcție de cercetare s-au multiplicat în țară și în străinătate, ceea ce a ridicat cercetarea geochimică la nivel internațional.

³⁰ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 269.

Radu Dimitrescu (1966-1989)

După moartea lui Mircea Savul, conducerea cercetărilor de mineralogie, petrografie, metalogenie și de geochimie îi revine lui Radu Dimitrescu, care a ocupat postul vacant de profesor la Catedra de Geologie – Mineralogie a Universității din Iași (1966). Radu Dimitrescu s-a remarcat prin studii de mineralogie, petrografie și metalogenie în Munții Apuseni, Carpații Meridionali și Carpații Orientali. Este autorul a numeroase lucrări foarte valoroase (peste 150), a 15 hărți geologice și metalogenetice ale diferitelor zone cu zăcăminte metalifere din România și a trei monografii geologice, singur sau în colaborare³¹. A avut un merit deosebit în promovarea tinerilor cercetători prin îndrumarea și conducerea tezelor de doctorat și în coordonarea studiilor acestora în mineralogie, petrografie, metalogenie și geochimie. După pensionare, în 1989, s-a retras la București, unde a continuat să facă studii de geologie în cadrul Institutului de Geologie și Geofizică a României din București și în cadrul Academiei Române. A fost membru al Academiei Române din 1996.

*

Bilanțul celor peste 150 de ani de geologie la Iași, din care 148 de ani sub cupola Academiei, este remarcabil. În acești ani s-au elaborat studii și cercetări în diverse domenii ale geologiei, care au intrat în circuitul valoric național și internațional. Toate aceste realizări deosebite reprezintă expresia talentului, pasiunii și a muncii perseverente depuse de-a lungul timpului de numeroase personalități științifice ieșene, urmași ai lui Grigore Cobălcescu, cel care a pus piatra de fundament a geologiei românești aici la Iași, elaborând prima lucrare științifică în limba română (1862). Diversificarea cercetărilor geologice s-a datorat muncii și talentului în cercetare a tuturor celor ce i-au urmat magistrului până astăzi. Nu întâmplător geologia ieșeană a dat, de-a lungul timpului, 13 membri ai Academiei Române, dar și numeroase alte personalități științifice, care n-au avut șansa intrării în Academie, dar care au obținut în cercetarea științifică rezultate foarte valoroase, recunoscute în țară și peste hotare.

³¹ Viorel Erhan, Liliana Apostoae, *op. cit.*, p. 252-253. Vezi și Mihai Brânzilă, *op. cit.*, p. 175.